

Začátek našeho konce? Takzvaní ekonomové, kteří upřednostňují ideologickou čistotu místo efektivity, varuje ekonomka Šichtařová (Rozhovor)

- CZ24 News | 4. ledna 2023

ČESKO: „Loni bída, letos dvě“, takovou prognózu pronesla jedna má kolegyně do tohoto roku. Inflace, drahé energie a liknavá, ideologickým iluzím podléhající vláda, to je skutečně velmi nepříjemná soupřavička. Společnost v celé řadě evropských zemí už začíná vřít, a o obavách z pádu do bídy mluví už nejen chudší lidé, ale v některých případech už i příslušníci takzvané střední třídy. Navíc už před několika lety varovala OECD, tedy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, že chudnoucí střední třída může přestat být zásadním stabilizačním prvkem západní demokracie. Na co se máme připravit? Nebo to vidíme příliš černě? Čekají nás i nějaké dobré ekonomické zprávy, nebo se raději budeme utěšovat příslovím, že chudoba cti netratí? O penězích, bohatství i chudobě, výhledech do budoucna, a mnohém dalším, si budu povídat s ekonomkou Markétou Šichtařovou. Ještě doplním, že Markéta Šichtařová je majitelkou Next Finance, několik let po sobě blogerka roku, byla také několik let součástí poradního týmu ministra financí České republiky Vlastimila Tlustého, a tak dále. Je také autorkou, spoluautorkou, několika velmi úspěšných knih.

Martina: Markéto, jak vy sama hodnotíte uplynulý rok? Jak vy, jako ekonomka, vidíte dobré a zlé, co nás za poslední rok potkalo?

Markéta Šichtařová: Víte, v ekonomii, coby neideologické vědě, není tak optimální považovat něco za dobré nebo špatné. Prostě věci jsou – tečka. Nedívám se tedy na to normativně, jak by to mělo být, ale soudím věci podle toho, jestli jsou ekonomicky, řekněme, v rovnováze nebo nerovnováze, a kam do budoucna směřují bez nějakých velkých emocí. Pokud se mě ale zeptáte jako spotřebitele, nebo jako voliče vlády, tak moje odpověď bude jiná – budu pochopitelně nespokojená. Ale čistě ekonomicky vzato, bez velkých emocí, musím říci, že předchozí rok mě vůbec nepřekvapil, že se dal očekávat zrovna tak, jako se dá poměrně dobře očekávat, co se bude dít v roce 2023.

Vlastně celá tato situace je o tom, že lidé jsou velmi překvapeni tím, co se v roce 2022 přihodilo: Jak zdražily energie, jak obecně zdražila celá cenová hladina, jak ekonomika výrazně zpomaluje, jak se nemáme ekonomicky moc dobře. Ale lidé jsou překvapeni hlavně proto, protože v uplynulých letech dost často podlehli určité ideologii a možná i nechtěné propagandě vlády, centrální banky – obecně ideologii, která vycházela z toho, že už bude jenom dobře, že odstraníme hospodářské krize. A uvěřili tomu, že jako lidstvo jsme schopni hospodářské krize opravdu odstranit a že už bude pořád jenom dobře.

Ekonom, který byl oproštěn od těchto ideologií, ovšem musel vidět, že dobře už bylo v předchozích, řekněme, deseti letech, někdy od roku, třeba 2010 do roku 2020, a bylo dobře na úkor budoucnosti. My jsme si vlastně z budoucnosti půjčovali. A teď bohužel přišel zpětný chod, kdy už zase bude o něco hůř, protože splácíme dluh. Lidé často mají naivní představu, kterou přirovnávám k jakémusi atomovému kuříku a červenému tlačítku, kdy až bude opravdu hodně špatně, tak vláda konečně zmáčkne záchrannou brzdu, a konečně něco udělá, protože přeci vláda vždycky něco udělá. A to je naivní představa, že něco takového existuje a jde.

Martina: Markéto, to vy jste řekla, že ekonomie je neideologická věda. Ale zároveň jste řekla, že lidé jsou teď překvapeni, přestože se vědělo, že postupujeme podle cimrmanovského hesla: „Železná rezerva je nedotknutelná. A kromě toho jsme ji včera snědli.“ Když se na to podíváte takto, existuje v tuto chvíli ještě neideologická ekonomie? Protože to, že jsou lidé překvapeni – tak dobře, nejsou povinni být ekonomickými odborníky –, ale oni jsou překvapení i ekonomové.

Markéta Šichtařová: Ne, ekonomové v mém pojetí překvapení nejsou. Víte, ekonom je něco jako vědec. Ekonom je člověk, který bere fakta, bere ekonomickou teorii, která je prověřená, a aplikuje ji třeba na byznys. Byznys je neideologický. Byznys má jediný cíl, maximalizaci zisku, nebo maximalizaci obrátu, a prostě uvažuje, co je nabídka, co je poptávka, jak na tom vydělat.

Martina: Mluvíte o tom, jak by to mělo být.

Markéta Šichtařová: Mluvíím tak o tom, jak to pořád spousta lidí dělá. Ten, kdo funguje v byznysu, tak přeci chce prodat svoje služby, svoje výrobky, a musí uvažovat neideologicky. A vedle toho je tady sorta ideologů, kteří vycházejí z vysokých škol, dost často si říkají ekonomové, ale z mého pohledu praví ekonomové nejsou. A tito ideologové vzešli z vysokých škol se snaží ekonomiku ovlivňovat ne tak, aby byla nejefektivnější, ale tak, jak si myslí, že to je ideologicky správně. A to je začátek konce. V podstatě tohle je popis mechanismu, proč jsme se jako společnost dostali tam, kde jsme.

V uplynulých, možná by se dalo říci i třeba dvaceti letech, byly centrální banky, ministerstva financí, obecně ekonomická ministerstva v různých vládách a v různých zemích rozvinutého světa, zahlceny lidmi, kteří přestali být ekonomy, a začali být ideology a politiky. A oni přestali konat tak, jak jim říká ekonomická věda, ta neideologická, a začali konat podle ideologie. No, a to samozřejmě muselo ekonomiku značně vychýlit z její rovnovážné trajektorie, a museli jsme se dostat tam, kam jsme se dostali. Konec konců, vezměte si, že Sovětský svaz byl schopen existovat nějakých 70 let, a všichni věděli, tehdy všichni mimo Sovětský svaz, že prostě ekonomicky nefunguje, že v posledních letech mele z posledního, ale přesto ho bylo možno udržet desítky let, protože držel pohromadě ideologicky, byť ekonomicky nefungoval.

No a teď podobná kolektivistická ideologie zachvátila i západní svět. Má sice trošku jinou podobu, než byl původní sovětský komunismus, či socialismus, ale pořád to je kolektivistická ideologie trošku hozená do malinko jiných sfér, ale ideologie je to tak jako tak. A tím pádem teď zase vychyluje z rovnováhy západoevropskou, možná i americkou civilizaci.

Hysterické bránění se hospodářským krizím, poklesům a finanční nepohodě působí víc škody než užitku, a tak to, čemu se bráníme, jsme naopak přivolali. A spadli do dlouhodobého útlumu a chronického nerůstu.

Martina: Markéta Šichtařová, vy jste před chvílí říkala, v souvislosti s ideologizací byznysu, průmyslu a ekonomie, že to je začátek konce. Kdy ten konec začal? Dá se to takto určit?

Markéta Šichtařová: To je velmi pozvolná záležitost. Právě tím, jak vysoké školy čím dál tím víc chrlily ideology, a ti se stále víc mísili s původními ekonomy, a dostávali se do vedení různých státních institucí, tak tato ideologizace postupuje pomalu, zprvu nenápadně. Těžko se dá říci, že začátek byl 1.1. roku XY, ale já dost často tento začátek konce kladu někam k době pádu Dvojčat v USA, protože v té době, když budeme hodně stopovat v historii, tak zjistíme, že se monetární politika po celém světě začala chovat dost jinak než do té doby. Začala převažovat myšlenka, že se z krizí můžeme takzvaně proinvestovat, prodlužit, že můžeme snížit úrokové sazby, a tím podpořit ekonomiku, a že to můžeme dělat dlouhodobě. A právě skrze tuto monetární politiku – a jejím protějškem byla i fiskální politika, kdy se vlády začaly, více než do té doby, zadlužovat – tedy skrze

tuto vládní, a na druhé straně měnovou politiku, se svět začal čím dál tím víc vychylovat z rovnováhy. Začala takzvaná fiskální expanze a monetární expanze, což v jednom případě znamená něco jako tisk peněz – nemám úplně ráda tenhle ten pojem, protože je hodně lidový a zjednodušující, ale pomůžu si tímto pojmem – a na straně vlád začalo poměrně velké zadlužování, výraznější, než do roku 2002. A toto zadlužování, a tisk peněz postupně sílil, překonal v průběhu pandemie myslitelné limity, až narazil na své hranice, protože žádná pyramidová hra není nekonečná, jednou prostě narazí na to, že základnu není možno dále rozšiřovat. A my jsme na tuto základnu narazili někdy teď, kdy peněz v oběhu bylo tolik, a dluhy vlád byly už tak velké, že abychom to ještě chvíli udrželi v chodu, muselo být zadlužení tak enormní, že už to najednou moc dobře nešlo. A v tu chvíli se začala ekonomika sypat.

Martina: Markéto, vy jste řekla „pyramidová hra“, takže vlastně i letadlo – takto je pravděpodobně, jestli jsem tomu správně porozuměla, nastavena naše současná ekonomická strategie.

A o pyramidové hře, nebo o letadle se ví, že vždy na ní mohou vydělat jenom ti první. Jenom ti, kteří s ní přijdou. Nechci vás nutit do toho, abyste mi řekla, kdo jsou ti, kteří letadlo rozjeli, ale spíš mě zajímá: To ti ostatní, kteří se této hry účastní, jsou opravdu tak hloupí, že si stále myslí, že na tom zbohatnou i oni? Nebo toto letadlo mělo trochu jiná pravidla?

Markéta Šichtařová: Tady nešlo o zbohatnutí. Vezměte si příklad Sovětského svazu, který jsem už tady uvedla. V Sovětském svazu také nešlo o zbohatnutí – dejme tomu možná vedoucím představitelům ÚV KSSS, a tak dále – ale šlo o moc. Tak možná, že místo peněz může jít o moc, možná, že v případě západního světa tentokrát ani tak nejde o moc, jako spíš, řekněme, o nenávist ke kapitalismu, nebo nenávist k autům, a k dalším věcem. Prostě jde tam o jakési ideologické důvody, ale nemyslím, že by tady primárně šlo o zbohatnutí, nebo o nějaký byznysový plán, že by toto letadlo bylo rozjeto s cílem někde na něčem vydělat.

Já mám hrozně ráda hlášku jednoho mého kamaráda, který řekl: „Idiocie se děje živelně, bez pravidel, bez plánu.“ A já mám pocit, že v tomto případě se skutečně idiocie děje živelně. Spousta lidí má pocit, že třeba covid byl nějakým spiknutím. Nebyl spiknutím. Prostě tady byla nějaká nemoc, které se spousta lidí bála, a spousta společností přestřelila. Krásně to vidíme v Číně, která přestřeluje v pravidlech proti covidu pořád. Dneska proti tomu Číňané už protestují. Děje se to proto, že by na tom chtěl někdo vydělat? Nemyslím si. Prostě se to děje.

Martina: V každém případě na tom mnozí vydělávají.

Markéta Šichtařová: Mnozí vydělávají, ale nemyslím si, že oni by byli těmi organizátory, kteří někde uměle vytvořili nějakou nemoc a řekli si: „Teď na tom vyděláme, a proto vypustíme do světa nemoc a všichni zblbnou.“ Takhle to prostě nebylo. To se tak nějak podle mě přihodilo, protože společnost, typicky ta čínská, je dneska vychýlená z rovnováhy víc, než by asi odpovídalo situaci.

A podobně u měnové politiky, fiskální politiky, obecně hospodářské politiky západního světa, si také nemyslím, že by tady byl někdo, nějaký osvícenec, který by říkal: Teď tady udělám pyramidovou hru, vydělám na tom. Prostě se to živelně děje, společnost podlehla určité ideologii a určitým představám. Podlehla svým způsobem nějakému strachu. Podobně, jako v případě covidu v Číně, teď podléhají asi většímu strachu, než odpovídá v této chvíli reálné nebezpečnosti. A podobně v západním světě společnost podlehla většímu strachu, než odpovídá realitě, strachu z krizí, z hospodářských poklesů, a z nějaké finanční nepohody. A tento strach z nějakých finančních poklesů a finanční nepohody vedl k tomu, že západní společnost se začala velmi hystericky bránit jakémukoliv ekonomickému zpomalení, a začala se v okamžiku, kdy přicházela hospodářská krize, hospodářské krizi enormně bránit, a toto enormní bránění udělalo víc škody než užtku.

Podobně jako dneska, zase si pomůžu průměrem Číny, tak dneska už extrémní uzavírky v Číně

s největší pravděpodobností nezachraňují mnoho životů, ale jenom strašně moc paralyzují společnost a čínskou ekonomiku, a tím pádem i světovou ekonomiku, takže dneska už to dělá víc škody než užitku. A podobně hysterické bránění se hospodářským krizím, poklesům, a finanční nepohodě, dneska působí víc škody než užitku, protože to, čemu se bráníme, jsme naopak přivolali. My jsme nezpůsobili to, že už budeme pořád jenom růst a odstraníme hospodářské krize, ale naopak jsme jako vedlejší efekt hysterického jednání spadli do dlouhodobého útlumu a do chronického nerůstu.

Vláda si půjčuje peníze na to, aby lidem platila, i když nechodí do práce, a tím se do ekonomiky dostává více peněz, než kolik je v ní vytvořeno zboží a služeb, a proto roste inflace

Martina: Pojdme se podívat na současnou dobu, kam jsme se tedy, ať už úmyslně, či neúmyslně, ať už spontánně, nebo plánovitě, dostali. „Ekonomická nestabilita“, to je asi slovní spojení, které v současnosti, a při dnešní ekonomické situaci používáme, možná dvanáct měsíců, nejčastěji. Pro lidi, tedy zejména, jak už jsem zmiňovala, pro střední třídu, byla jednou z nejvíce nepříjemných věcí, a je, obrovská inflace a její nárůst. Pojdme si rozklíčovat, kdo, co má tuhle inflaci na svědomí. Kdo stojí na pomyslné bedně. Vy jste to nazvala „idioci“, která stojí na nejvyšší příčce. A kdo obsadil pěkné druhé, třetí místo?

Markéta Šichtařová: My máme tu smůlu, že došlo k souhře hned několika faktorů, které všechny tři inflaci vyvolávají. Já jsem řekla tři faktory, které jsou hlavní, a pak je tady řada vedlejších, ale to už jsou nicky. Takže jsou tady tři nejdůležitější kořeny inflace, které se spojily víceméně dohromady, a víceméně shodou okolností přišly ve stejnou chvíli.

Takže, první faktor, monetární politika. Druhý faktor, fiskální politika. Třetí faktor, zelená politika. Všechno ještě rozklíčuji víc do hloubky. Nicméně, už když jsem to teď vyjmenovala, vzhledem k tomu, že u každého tohoto spojení bylo slovo „politika“, tak je z toho zjevné, že inflace není něco, co by se nám tak nějak dělo samo od sebe, ale že to je důsledek konkrétní politiky, tedy konkrétního jednání státu. Tak proto říkám: My jsme si ji vlastně, jako lidstvo, sami vyvolali. To není tak, že by se přihrnula odněkud z vesmíru, ale ona je přímým důsledkem našeho jednání, nás jako lidské společnosti.

Takže, co to znamená, když mluvím o třech zdrojích inflace. První zdroj inflace, monetární politika, takzvaný tisk peněz, lidově řečeno. Na to už jsme narazily, když jsme se tady teď bavily. Jde o to, že převážil názor, že když budeme v centrálních bankách dostatečně usilovně hrnout peníze do oběhu, tak tím jsme schopni rozpohybovat hospodářský růst, a že tím nezpůsobilíme inflaci. I když se už v minulých dobách, v uplynulých staletích – už někdy od dob zámořských objevů, kdy Španělé přivezli do Evropy zlato Inků, ukázalo – že když se dostane do oběhu hodně peněz, nebo hodně zlata, tak že to inflaci způsobuje. A od té doby vždycky, když se dostalo do oběhu hodně peněz, tak to vždycky způsobilo inflaci. Ale z nějakého, těžko pochopitelného důvodu ideologové, jak jsem o nich mluvila, došli k názoru, že tentokrát to uděláme nějak jinak, a poprvé v historii šlehne do oběhu hodně peněz, tak dokážeme zabránit tomu, aby vznikla inflace, protože to uděláme chytřeji než kdy dříve.

Martina: Promiňte, že vás přerušuji, zlato Inků je jedna věc, hrnout do oběhu zlato Inků, je alespoň jakýsi kov, na kterém jsme se dohodli, že je udržitelem hodnoty, ale tady přece došlo k tomu, že vrhli do oběhu pouze papíry, ničím nekryté *fiat money*. Není tomu tak?

Markéta Šichtařová: Svým způsobem je to úplně stejné, protože v obou dvou případech došlo k tomu – proto jsem schválně tento přírůstek použila, abychom si uvědomili tu analogii –, že když máme určité množství zboží a služeb, které se třeba nezmění, ale v oběhu se nám objeví větší množství

peněz, tak se najednou toto velké množství peněz rozpočítává na malé množství zboží a služeb, a tím pádem vždycky nutně musí dojít k nárůstu cen. A tento mechanismus, který jsem teď popsala, můžeme ještě potencovat tím, že navíc ty papírky vytiskneme a že budou takzvaně nekryté, což je další, inflačnější faktor, než pokud jsou peníze nějak kryté. V podstatě, pokud se dohodneme, že za zlato lze koupit tři baráky, a místo jednoho valounu dovezeme deset valounů, tak je to úplně stejný efekt, jako když místo tří papírků vytiskneme deset papírků, ale pořád máme stejný objem domů, které můžeme koupit. Tento mechanismus je pořád stejný. Hodně peněz v oběhu a neměnný objem služeb rovná se inflace. Takže za poslední staletí to funguje neustále stejně, a proto to muselo také fungovat úplně stejně i teď.

My jsme si ještě víc naběhli tím, že jsme peníze opravdu v podstatě nekryli. Tedy, ony jsou více kryté třeba v Americe, jsou jakžtakž kryté v asijských zemích, ale v eurozóně, tam opravdu jistá část peněz je víceméně bez krytí.

Pojďme dál ke druhému zdroji. Druhý zdroj je fiskální politika. Peníze se do oběhu dostávají nejenom skrze centrální banky, ale i skrze vlády. Vláda sice nemá možnost pustit rotačky v tiskárně, aby si natiskla peníze, ale má možnost půjčit si peníze v podstatě z budoucnosti tím, že vysekne dluh státního rozpočtu. Vlastně se svým způsobem jedná ekonomicky o jakýsi tisk peněz, byť trochu jiným kanálem. Když vláda pro příklad udělá to, že lidi nechá doma na *kurzarbeitu*, nebo vyhlásí program antivírus, a nechá lidi doma, aby nepracovali, tak se stane to, že málo vyrábíme, protože když lidé sedí doma, tak nevyrábí, takže je v oběhu ještě méně zboží a služeb, ale současně s tím vláda těmito nepracujícím lidem na dluh rozdává dotace, dávky, dotuje jim jejich mzdu, takže mezi lidmi je najednou více peněz. A to je úplně stejný efekt, jako když pustí do oběhu peníze centrální banka, s tím rozdílem, že tyto peníze se tentokrát dostávají do oběhu víc napřímo a rychleji. Protože když pustí do oběhu peníze centrální banka, tak se mezi koncové klienty dostávají jenom velmi složitě přes banky, a tak dále, nebudeme všechno popisovat, to by bylo na dlouho. Ale když je vláda pošle přímo na účet tomu kterému člověku, který sedí doma na *kurzarbeitu*, tak je má okamžitě k útratě. To znamená, že inflace potom může přijít rychleji. Takže to máme druhý zdroj, který nutně musel vyvolat inflaci.

A pak tady je ještě třetí zdroj. A u něho musím předeslat, že tento třetí zdroj je zelená politika. Váhám, jestli to označit za inflaci jako takovou, protože když se opravdu budeme držet přísných ekonomických definic, tak inflace je v podstatě monetární jev, tedy znehodnocení peněz – kdy za jednu jednotku peněz můžeme koupit menší kvantum zboží a služeb. Je to prostě jev celé cenové hladiny. Zelená politika nemá v prvním kroku na cenovou hladinu přímý vliv. V tomto případě bych si poprvé dovolila použít slovo „zdražování“, protože zelená politika vlastně skrze určité mechanismy vede k tomu, že jsme si v Evropě vypnuli část energetických zdrojů, takže tady najednou máme převis poptávky po energiích nad nabídkou energií. Energie prostě fyzicky chybí. A když něco fyzicky chybí, tak toto něco zdražuje. Tedy energie zdražuje. A to, že energie zdražuje, se pak teprve ve druhém kroku propisuje coby náklad do dalších cen v ekonomice. Takže to potom v druhém kroku má vliv na celou cenovou hladinu, a tedy i na inflaci.

V Evropě je propojená energetická soustava. A od roku 1990 se začal měnit energetický mix z klasických stabilních zdrojů na obnovitelné, ale nestabilní, takže je celkově málo elektřiny, a roste cena.

Martina: Promiňte, chci tady odbočit, protože říkáte, že energie chybí. Ano, jde třeba o celou Evropu, řekněme, jaksi jsme se připravili o odebíráni plynu z Ruska, nebo jsme ho omezili, zdražili a podobně. Ale my máme třeba elektrické energie nadbytek, a také zdražuje.

Markéta Šichtařová: Na to se musíme podívat trochu víc zeširoka. To, že v Evropě máme vyšší míru inflace než třeba v Americe, je právě důsledkem toho, že v Americe na inflaci působí pouze dva ze tří vyjmenovaných faktorů: Pouze monetární politika a fiskální politika. V Evropě se k těmto dvěma zdrojům přidává ještě třetí zdroj, a to je zelená politika. To znamená, že to je jasný důvod, proč u nás máme inflaci, bez započítání státní dotace na strop energie, podle posledního údaje 18,7 procent, zatímco v Americe se pohybujeme na skoro polovičních hodnotách.

Dál, když se budeme zabývat evropskou zelenou politikou, tak je úplně jedno, jestli když máte v nějaké zemi řeku, si v jednom okrese řekneme, že v tomto našem okrese málo prší, takže tady nebudeme mít žádnou povodeň. Protože úplně stačí, že zaprší na horním toku řeky a řeka si nedělá vůbec nic z toho, jestli jsou stanoveny nějaké administrativní celky, okresy, protože povodeň přijde po celém toku řeky. A je úplně jedno, jestli na území, které je označováno Česká republika, vyrobíme nadbytek energie, nebo naopak nedostatek, podstatné je, že dráty jsou propojeny v podstatě v celé Evropě, zejména tedy ve střední Evropě, a my máme společnou přenosovou soustavu s Německem, s částí Rakouska, Slovenska. Celá střední Evropa je propojena, a jestliže v celé, nebo ve velké části Evropy, je nedostatek energie, tak je úplně jedno, kolik my vyrobíme na tom našem plácku, protože tento nedostatek se týká celé Evropy skrze propojenou přenosovou soustavu, skrze jedno povodí řeky.

A tady je nutno říci, že v celé Evropě došlo k jednomu nepromyšlenému jevu, velmi nepromyšlenému. Už někdy od roku 1990 se začal velmi pomalinku měnit energetický mix, když se podíváme na Evropu jako celek. Zatímco v roce 1990 téměř 100 procent, nebo skoro 100 procent tvořily takzvané klasické neboli stabilní zdroje energie, od uhlí, přes vodu, jaderné elektrárny, tak od toho roku pomalinku nenápadně začal nabíhat podíl obnovitelných zdrojů. A rozdíl mezi obnovitelnými zdroji a klasickými zdroji je v tom, že klasické zdroje energie jsou velmi stabilní. To znamená, že když třeba u jaderné elektrárny zvýšíte výkon, tak jaderná elektrárna tento vysoký výkon jede dny, a potom zase velmi pomalinku výkon snižuje. Zatímco když nainstalujete obnovitelné zdroje, jako jsou větrníky, soláry a další, tak občas fouká, občas nefouká, občas svítí slunce, občas nesvítí, to znamená, že příkon je velmi nestabilní, a přenosová soustava dostává velké nárazy. To znamená, že občas je v ní velké přepětí, občas je v ní podpětí, a přenosová soustava, minimálně při stávající technologii, toto neumí vyřešit.

V Evropě je dlouhodobě momentálně nastavena situace tak, že výroba energie nedostačuje sytit poptávku. Je tady nesoulad mezi nabídkou a poptávkou. Tak je to teď momentálně nastavené. A z toho plyne, že jestliže tady dlouhodobě máme nesoulad mezi nabídkou a poptávkou, tak dokud nebudeme schopni vyrobit energie více, a to nebudeme schopni několik let, protože prostě elektrárny nepostavíme, jednak to technologicky takhle neumíme, a za další to ekologisté nedovolí, takže budeme mít v Evropě dlouhodobě nedostatek energie. A když je něčeho nedostatek, tak je to drahé. A když je to drahé, tak to působí inflaci. Takže zelený zdroj bude působit inflaci dlouhodobě.

Vláda to může zkusit všelijak zamaskovat tím, že bude stropovat tyhle ty a támhle ty ceny, ale to bude jenom efekt pro spotřebitele, ale tlaky, které působí cenový nárůst, budou v ekonomice existovat nadále, a budou jen nějak překryté. Když vláda bude tyto tlaky nějak regulovat, maskovat, třeba tím, že bude stropovat a dotovat, tak tím zase vysekne deficit státního rozpočtu. A jestli vysekne deficit státního rozpočtu, tak zůstane v chodu i druhý zdroj inflace, to znamená fiskální politika. Jediná oblast, kde vidím nějakou změnu, je oblast monetární – centrální banky už opravdu pochopily, že takhle to dál úplně nepůjde, že nemohou dlouhodobě tisknout peníze, protože by tím poháněly inflaci příliš rychle, takže většina centrálních bank už zařadila zpětných chod. Většina. Evropská centrální banka zatím ještě ne.

Pozor, nenechme se mýlit. To, že mírně zvyšuje úrokové sazby, neznamená, že netiskne peníze. Ona je tiskne dál, protože dál kupuje za nekryté peníze například dluhopisy jihoevropských zemí, tedy dál

monetizuje jejich dluh. Takže se stále do oběhu dostává víc peněz, než kolik je z oběhu stahováno, i když to na první pohled vypadá trochu jinak. Ale dejme tomu, že ve většině zemí už měnová politika zařadila zpětný chod, a tedy tato část inflace už zmírňuje. Proto také, když se podíváme na inflační čísla, tak vidíme jisté zpomalování rychlosti inflace. Zatím inflace ještě moc neklesá, ale řekněme, že už alespoň tak extrémně moc neakceleruje, a to je právě způsobeno tím, že měnová politika už začíná zabírat.

Ale my tady máme pořád v chodu dva zdroje, a ty jsou velmi silné. To znamená, že nebudeme schopni inflaci srazit někde ke dvěma procentům, jak jsme byli dlouhodobě zvyklí. My srazíme inflaci o pár procentních bodů, v každé zemi jinak, podle toho, jak tam ten který zdroj hraje prim, ale inflace zůstane zvýšená dlouhodobě. Už jenom to, že v Evropě je nedostatek energie, nejsme schopni spravit přes noc. Všimněte si, že mnozí politici varují, že příští zima, to znamená zima 2023 a 2024 bude energeticky zřejmě náročnější než ta stávající, což jinými slovy znamená, že energie bude ještě méně než teď. Jinými slovy, bude ještě dražší než teď. Tedy bude ještě vyšší tlak na inflaci z titulu energie.

ZDROJ: Rádio Universum